

Tot serà Benidorm?

La pressió urbanística amenaça fins el darrer tram de litoral aprofitable al País Valencià. Els ajuntaments són assenyalats com els màxims responsables de la construcció sense fre, però també hi ha qui apunta cap a l'administració valenciana, que no controla el desgavell i que prepara una llei de conseqüències imprevisibles. Aquest setmanari s'endinsa també en la situació del Principat i de les Illes Balears, un poc més controlada ara com ara.

Els estudiants buscaven al maig del 68 la sorra de la platja sota els empedrats del barri llatí de París. Al País Valencià, la utopia ha esdevingut realitat, però en forma de malson. Un grup d'arquitectes holandesos publicava el passat mes de setembre el llibre *Costa Ibérica*, on qualificaven el litoral mediterrani de l'estat espanyol de "ciutat lineal llarga i compacta basada exclusivament en el turisme". La definició, expressada com una *boutade*, s'aproxima perillosament a la realitat valenciana. Pocs quilòmetres són els que encara es conserven lliures de xalets, ports esportius o blocs d'apartaments. Els experts coincideixen a concloure que la urbanització ha arribat al límit es mire com es mire. "Més turisme matarà el turisme", és l'adagio més reiterat. La situació és de bojós, segons Eduardo Peris, coordinador a l'estat espanyol dels programes de vigilància del litoral *Coastwatch* i *Blueflag*: "Si no hi ha planificació, és pa per avui i fam per demà. Al litoral valencià hi ha pocs hotels i molts apartaments. Aquesta situació no crea riquesa (tan sols per a qui especula, compra i ven). Socialment, és absolutament irracional". Francisco Torres, professor d'anàlisi geogràfica de la Universitat d'Alacant, matisa que l'impacte depèn del tipus de construcció que es faça i del tipus de costa que siga afectada. "S'ha de créixer, però millor, perquè siga en benefici de la comunitat i del territori. S'ha de crear un producte turístic de qualitat", apunta.

Quaranta anys de voracitat. La urbanització massiva de la costa comença als anys 60, amb la popularització del turisme. Una febre que tindrà el seu punt culminant a finals dels anys 80. "L'any 88-89, el ritme de construcció és absolutament desgavellat. Ara hi ha una

altra crescuda, però no s'ha arribat al nivell d'aquells anys", assenyala Francisco Torres. Ara bé, en algunes àrees del litoral valencià, com la Marina Alta, la pressió urbanística és més alta que mai. "Des de fa deu o vuit anys —diu Toni Roderic, de la plataforma "Salvem el litoral" d'aquesta comarca—, la pressió urbanística és molt més forta i per primera vegada es construeix vora mar". Una pressió que pren tota la seua dimensió dramàtica si tenim en compte que la major part dels espais de valor ecològic del litoral valencià estan amenaçats. La platja està pràcticament ocupada. El punt de mira són ara les zones de penya-segats i marjals que ocupen bona part de la costa valenciana. "El recurs sòl al litoral està pràcticament esgotat", sentència Peris.

Com s'explica que ningú no haja aturat la construcció desmesurada i que fins al darrer tram de costa aprofitable siga assetjat? La major part dels analistes consultats per aquest setmanari apunten un responsable directe, els ajuntaments.

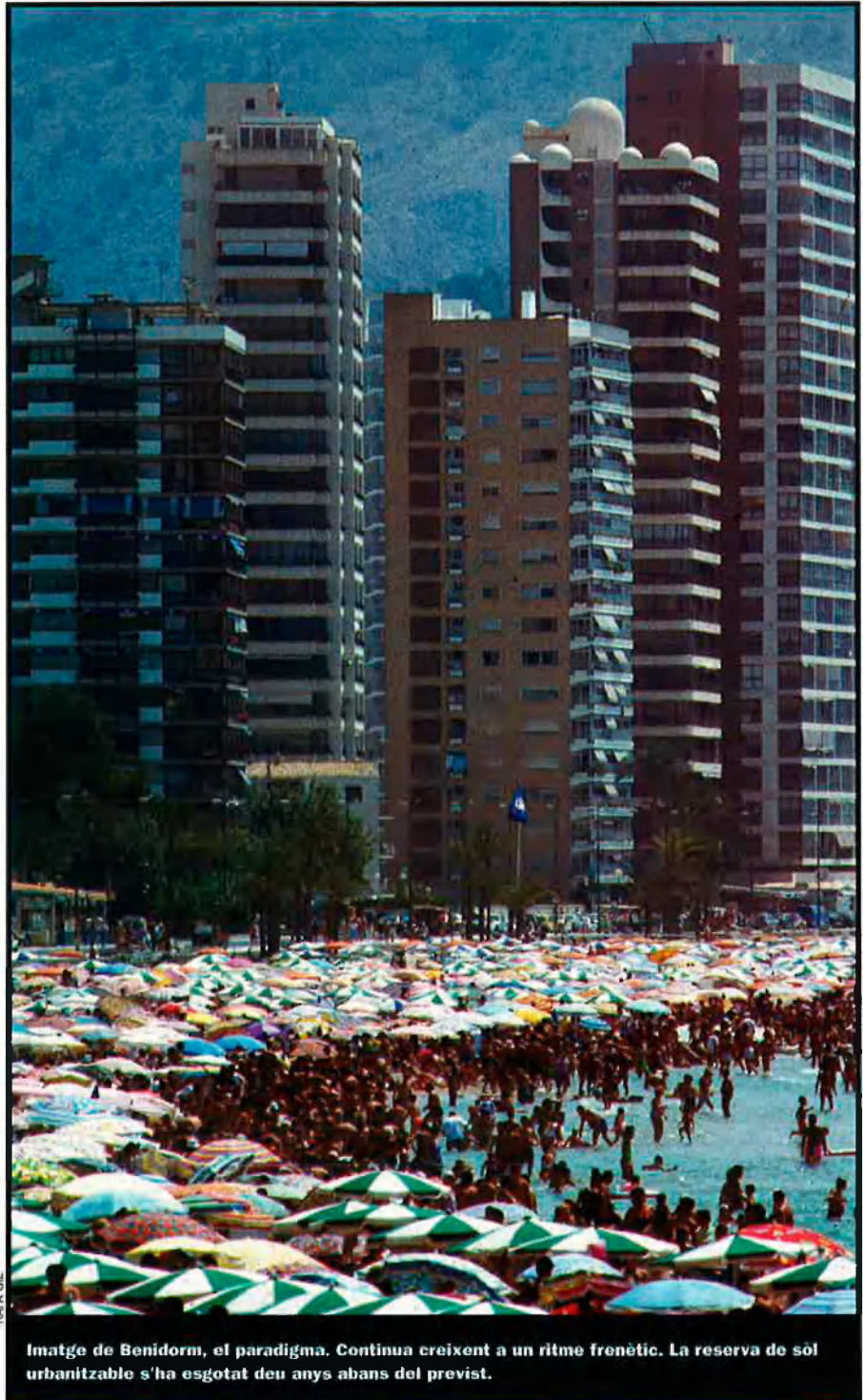
"L'actual sistema ha propiciat que les persones es referesquen als consistoris com a regidors SA, on pràcticament cada representant polític està vinculat a una constructora amb uns interessos concrets. Hi ha un consens de pràcticament totes les forces polítiques a favor d'un urbanisme depredador". Aquesta és la contundent valoració de David Hammerstein, portaveu dels Verds al País Valencià, que palesa que tots els partits representatius del ventall polític municipal valencià han estat implicats en controvertits projectes urbanístics al litoral. Les administracions locals són les que estan més sotmeses a la pressió dels especuladors, més com més menudes són, segons Francisco Torres: "Els ajuntaments de pobles menuts són els que menys poden resistir les pressions

urbanístiques, perquè tenen poca base productiva i depenen molt d'aquestes actuacions" (vegeu el cas de Canet d'en Berenguer a la pàg. 24). La intensitat de la lluita pel control del disseny urbanístic es tradueix en l'efervescència de l'activitat política a les localitats costaneres. "Són els pobles del litoral amb interessos urbanístics forts on hi ha agrupacions independents creades expressament entorn d'un programa urbanístic", apunta José Luis Ramos, advocat d'Ecologistes en Acció. És així com quasi tots els pobles vora mar on hi ha més terreny per construir tenen agrupacions polítiques independents. Dénia, Xàbia, Peníscola o Torreblanca (vegeu mapa a la pàg. 24) són tan sols alguns exemples. "En les decisions urbanístiques al litoral –reclama Eduardo Peris–, els ajuntaments serien els que menys haurien de decidir".

La clau de l'osmosi entre els promotors i els polítics són els circuits pels quals corren els diners, assenyalen tots. Per a Ramos, "les plusvàlues de l'especulació són tan grosses que permeten comprar voluntats polítiques. Moltes vegades, els constructors paguen les campanyes electorals als partits i això crea obligacions. Escandalosament, en moltes poblacions les línies urbanístiques les marquen els constructors". Eduardo Peris llança una inquietant pregunta per entendre les connivències: "Ens hauríem de plantejar quin és l'abans i el després d'aquells que gestionen l'urbanisme als municipis costaners. Entrar en aquest món és molt temptador perquè es guanyen molts diners". Ramos apunta també en una altra direcció, la dels tècnics que duen els departaments d'urbanisme municipals. "Moltes vegades, els càrrecs polítics amb voluntat proteccionista aproven projectes que són agressius assessorats pels tècnics dels ajuntaments, que de vesprada treballen per als interessats en aquests projectes", revela Ramos, un advocat que ha posat multitud de denúncies relacionades amb actuacions urbanístiques. Peris ho explica des d'un punt de vista tècnic també. "Sobre els plans d'ordenació urbana opinen els qui tenen interessos. Són els únics que poden influir perquè disposen d'equips. Els ecologistes no tenen recursos", diu.

Els analistes consultats posen també l'èmfasi en un altre interès econòmic, el dels mateixos ajuntaments per aconseguir finançament. Molts ajuntaments trauen gran part dels ingressos de la concessió de llicències d'obra. "Amb aquestes operacions entren diners a manta i els pobles de la costa augmenten els pressupostos espectacularment", indica Toni Roderic.

A tots aquests interessos, cal també afegir una concepció ideològica estesa a molts dels pobles litorals, la de lligar desenvolupament amb construcció. "L'Ajuntament és l'administració més sensible als interessos constructors, però també és més dèbil –afirma Francisco Torres– i està en contacte directe amb la gent. Aquells que volen protegir, moltes voltes es veuen sotmesos als que diuen

Imatge de Benidorm, el paradigma. Continua creixent a un ritme frenètic. La reserva de sòl urbanitzable s'ha esgotat deu anys abans del previst.

que aturaria el desenvolupament. Es pensa que desenvolupament és igual a desenvolupament immobiliari i no necessàriament és així". Aquest és l'argument més gastat pels responsables polítics per de justificar decisions d'expansió urbanística. "La gent continua identificant construcció i progrés", diu Ramos.

Apuntar més alt. Malgrat tot aquest frenesí constructor de les administracions locals, Ramos apunta més alt. "Els ajuntaments no tenen capacitat normativa, sinó que apliquen la llei. La Conselleria d'Obres Públiques és també responsable perquè aprova tots els plans d'urbanisme dels ajuntaments i és la que ha de vetllar perquè s'acompleisca la llei", denuncia.

Ara bé, no hi ha lleis suficients per aturar la voràgine constructora? "Si es respectaren totes les normes actuals, no en farien falta més", opina Francisco Torres. Hi ha una llarga llista de lleis que protegeixen el litoral. La Llei de Costes estatal de l'any 1988 estableix una zona de protecció de 100 metres des de la mar, a banda d'una llarga sèrie de proteccions més. Hi ha també la Llei de Sòl no Urbanitzable del País Valencià de l'any 92, que assenyala que els sòls no urbanitzables en primera línia de platja

quan es va aprovar la llei hauran de tenir una protecció especial. A part de la legislació valenciana i estatal, hi ha també un seguit de normatives europees que estableixen restriccions urbanístiques. Ramos ratifica l'opinió de Torres: "Hi ha lleis suficients, però no s'apliquen".

No pensa així la Conselleria d'Obres Públiques valenciana, que ha presentat un avantprojecte de Llei d'Ordenació del Territori que té previst dur en breu al plenari del Consell. Zaplana va anunciar, poc abans de les eleccions de juny del 99, que aquest nou instrument legal, que tenia per intenció recuperar el litoral limitant el desordenat desenvolupament urbanístic, seria "un dels sistemes urbanístics més moderns d'Espanya". José Luis Ramos opina que aquesta llei servirà per aconseguir justament el contrari. La seua valoració és contundent: "Si comparem la llei en vigor amb l'avantprojecte de Llei d'Ordenació del Territori anunciada per la Generalitat Valenciana, ens adonem que hi ha retrocessos molt forts en matèria proteccionista en tots els àmbits". Ramos ha elaborat un informe en el qual fa la dissecció de totes les mancances de la futura llei, com ara la pèrdua de protecció de les zones humides o de les àrees que han patit incendis forestals. Ara bé, hi ha un punt en

el qual posa un èmfasi especial. Mentre que l'actual normativa obliga els plans d'urbanisme local a adequar-se a la llei, el nou avantprojecte assenyala que els municipis "no estan obligats a adaptar a la present llei els instruments de planejament general". És a dir, no afecta els plans ja aprovats. Ramos ha detectat una conseqüència d'aquesta llei encara no aprovada. "En els darrers sis mesos —diu—, des que el PP va anunciar la Llei d'Ordenació del Territori en la qual declara que és innecessari que els plans d'urbanisme s'adaptin a la llei, s'han accelerat a la costa les tramitacions de plans d'actuació urbanística (l'últim pas abans de construir) i de modificacions dels plans generals d'ordenació urbana". Segons aquest advocat, hi ha milions de metres quadrats al litoral valencià mereixedors de protecció que han estat declarats urbanitzables pels ajuntaments, ometent els manaments de la legislació protectora en vigor, i que podran ser urbanitzats en cas que prospere la nova llei de la manera que ha estat anunciada pel PP.

"Si s'aprovara aquest avantprojecte, el negoci seria històric", conclou José Luis Ramos.

Miquel Calvet

Tragicomèdia al darrer litoral verge

El conseller de Medi Ambient valencià, Fernando Modrego, anunciava el passat 4 de desembre l'exposició pública del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) de la serra d'Irta (vegeu mapa a la pàg. 24). Diversos grups ecologistes acollien amb moderada satisfacció aquest pla, que preveia protegir 12.000 hectàrees d'aquesta serra, i establia la protecció màxima a la part de la serra més cobejada pels promotors: els quinze quilòmetres litorals, el darrer gran tram verge de la costa valenciana. Quinze quilòmetres, a més, de gran riquesa ecològica. "La part més important de la serra és la del litoral. Hi ha plantes endèmiques i espècies de fauna típiques d'allà", valora Víctor Hernández, del col·lectiu ecologista GECEN.

Una setmana després que Modrego presentara el PORN, començava una estrambòtica representació amb actors dels mateix PP. Carlos Fabra, president de la Diputació de Castelló, es reunia el dia 11 amb els tres alcaldes de pobles afectats per aquest pla (Peníscola, Alcalà de Xivert i santa Magdalena de Polpís), també del PP, i es posava al capdavant de la reclama-

ció per rebaixar la protecció de la serra. Tres dies després, la Confederació Empresarial de Castelló tornava a demanar que es rebaixara la protecció i Zaplana declarava que confiava en l'acord entre els alcaldes i el conseller. Modrego es reunia amb Fabra i els alcaldes el 18 de desembre i anunciava que les reclamacions dels alcaldes per poder construir-hi més eren assumibles. El dia 5 de gener, tres dies abans que acabara l'exposició pública del PORN, el plenari de l'Ajuntament de Peníscola demanava per unanimitat que es rebaixara la protecció. Ara, després que s'hagen presentat les al·legacions, el conseller haurà de redactar el PORN definitiu, i presentar-lo al mes de març. Diverses fonts consultades per aquest setmanari han coincidit a assenyalar que la conselleria i els ajuntaments estaven d'acord des d'un principi i han fet una espècie d'interpretació perquè Modrego cobrira l'expedient. "El consell ja ho té tot pactat amb els alcaldes i cedirà. Dirà que ha pres la decisió més raonable", assegura José Luis Ramos. El desenllaç, potser tràgic, d'aquesta estranya comèdia, d'ací dos mesos. **M. C.**